כשחל שבת שקלים בפרשת ויקהל, ופרשת פקודי הוא בין שקלים לזכור, מהו הפטורת פקודי?

1. רוב קהלות אשכנזים, מפטירין (מלכים א פרק ז, נ"א) "וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה" עַד (פרק ח, כ"א) "מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (א).

2. קצת קהלות אשכנזים מפטירין לפרשת פקודי, (מלכים א ז, מ')"ויעש חירם", **וגם ב' פסוקים הראשונים מִן וַתִּשְׁלַם** (ב).

3. בארץ ישראל יש שמפטירין "ויעש חירם" וגם "וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה" עַד (פרק ח, כ"א) "מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ג).

(א)
דעת הלבוש

לפרשת פקודי מפטירין במלכים (א ז נא) "**ותשלם כל המלאכה**" וגו', וכל מה שאירע בהשלמת בנין בית המקדש, כי מלא כבוד ה' את בית ה', שהוא מעין השלמת מלאכת המשכן שבפרשה [לבוש סי' תרפ"ה].

בשנת העיבור הפטירו לויקהל משה "בן שבע שנים" ולאלה פקודי "ותשלם כל המלאכה" עַד (פרק ח, י"א) "מלא כבוד" **ולא ויעש חירם** [אור זרוע, סי' שצ"ג; וכך כתוב בפרדס לרש"י, שכך אמרו בוורמשא משום רבינו יצחק].

וכשחל פרשת שקלים בויקהל, מפטיר לפקודי במלכים "ותשלם כל המלאכה", **ואינו אומר שום דבר מויעש חירם** [לקט יושר ח"א, עמ' קנג, במנהגי רבו בעל תרומת הדשן].

ומפטירין ותשלם כל המלאכה שהוא מעין השלמת מלאכת המשכן שבסדר זה [נוהג כצאן יוסף, עמ' ר"ו].

וכ"כ בספר האשכול (הוצאת רצב"א), רמזי רוקח (הוצאת ווארשא תרל"ה) **ובחומשים האשכנזים** [הפטרה לפרשת פקודי שנרשמו באנציקלופדיה תלמודית (סוף כרך עשירי)].

ויש (האשכנזים) מפטירין בין במחובר בין בנפרד "ותשלם כל המלאכה" [שלחן הקריאה - תרמב, עמ' 226].
הפטרת פקודי "ותשלם" [שער קריאת התורה, סוף סי' ד].

וכן כתב בלוחות:
עזרת תורה, מתיבתא תפארת ירושלים (פיינשטיין), באיאן (שרייבער), חודש בחדשו - כמנהג ארץ הגר, מעגל השנה (סקווירא), לוח שנדפס בקאשוי (ע"י בימ"ס ר' ישראל זשופניק) לאופק פרעשבורג לשנת תרצ"ה.

וכן נוהגין בקהלות קדושות:
סאטמאר, פאפא, מונקאטש וצאנז קלויזענברג (עפ"י דרכי חיים ושלום, אות ת"מ), חב"ד (תורת מנחם, עמ' רנג), טאהש וקאמרנא (חומש היכל הברכה), קאסאן (הליכות קודש, פכ"א עמ' צא). [**אה"מ**, וכן מנהג גור ובאבוב].

למעשה דעת רוב פוסקי ומנהגי אשכנז לומר רק ותשלם ודלא כמהרי"ל [מסקנת בעל נטעי גבריאל בתשובה כת"י, ט"ו שבט תשע"ט; והוא בירור ובקיאות נפלא, בת 19 עמודים, להשואל מוה"ר אפרים אביגדור בורנשטיין נ"י, גבאי בק"ק שערי ציון באבוב].

וכן נראה דעת רבינו אלעזר מגרמיזא בעל הרוקח בספרו רמזי ההפטרות, שבכל הפרשיות מפרש ההפטרות כמנהג אשכנז, ובפרשת ויקהל מפרש הפטרת ויעש חירום, ובפרשת פקודי מפרש רק ההפטרה של ותשלם [נטעי גבריאל, הנ"ל].

(ב)
דעת המהרי"ל

ראיתי בדרשות מהר"ש סימן ע"ו, להפטיר לאלה פקודי, שבין פרשת שקלים ופרשת זכור, "ויעש חירם" ושני פסוקים "וַתִּשְׁלַם" משום דהוי גמר מלאכה, ולא אמרינן, כל ותשלם ולא ויעש חירם, דאם כן לא אשכחן לה שיאמרו ויעש חירם, אבל ותשלם אפילו דאין אומרים אותה בכאן, נמצא שאומרים אותה בסוכות (יו"ט שני) עכ"ל (מלבושי יום טוב), **וכן כתב במהרי"ל** [אליה רבה– סוף סי' תרפה]; הובא בליקוטי מהרי"ח (בסדר קרה"ת לשבת פקודי).

אם היה חל פרשת שקלים בפרשת ויקהל אז מפטירין לפקודי ויעש חירום של פרשת ויקהל [חומש ר' וואלף היידנהיים, תקע"ח רעדלהיים]. [**אה"מ**, וכן מנהג וויזניץ, ק"ק בערלין (מונק) ומחזיקי הדת-אנטווערפען (שיף)].

בק"ק פפ"ד נוהגין אם חל פ' שקלים בפ' ויקהל מפטירין "ויעש חירם" בפ' פקודי, וכן אנו נוהגין, עא"ר, וכו' [שלחן הקריאה, בערלין – תרמ"ב, עמ' 226].

עיין בשערי אפרים (שער ט') בשערי רחמים (שם סק"ט) וז"ל עיי' בספר ערך ש"י (סי' תרפ"ה) שהביא דבחומש דפוס וויען כתב אם חל פ' שקלים בפ' ויקהל, אז מפטירין לפ' פקודי ויעש חירם, וכתב הוא ע"ז דעדיין לא יצא יד"ח, דהול"ל נמי שיאמרו ב"פ מן ותשלם, דאל"כ לא אשכחן שיאמרו אלו ב' פסוקים, ומאי אולמי' שיאמרו ויעש חירם דחושש שלא לחסרו מן ההפטורות, מן אותן ב' פסוקים עכ"ל. מזה מוכח דהכוונה לב' פסוקים הראשונים של ותשלם [שו"ת כתב יושר – כת"י, הרב בריעף - איבראן].

בני ספרד מפטירין ויעש חירם [רמב"ם ואבודרהם].
וכן מנהג קארלין - סטאלין [סידור בית אהרן וישראל].

(ג)

חל פרשת שקלים בפרשת ויקהל, ופרשת פקודי הפסקה, נוהגים לקרוא הפטרת פקודי (במלכים א ז, מ') היינו "ויעש חירם" (כמנהג בני ספרד) וגם "וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה" עַד (פרק ח, כ"א) "מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" [זר התורה - גרוסברג, ספר ארץ ישראל, עמ' ס,סא] ;[לוח א"י - טוקצינסקי (כיון דבא"י אין יו"ט שני)].

בלוח באיאן שערך הרב שרייבער, כתב בפרשת פקודי לומר רק ותשלם. ואמר לי שבירר כן מפי זקני חסידים בירושלים, שהמנהג שנתפשט בא"י לומר שתי ההפטרות לא נתקבלה כ"כ בקהילות החסידים, רק בקהילות הפרושים [נט"ג].

מנהג בעלז לומר שתי ההפטרות כשהם בנביא אחד.

להערות נא להתקשר עם שלמה לערנער 718-435-2243 (מהד'-ב')